

jedne strani premostrivali, mesto jedra zaužívali le lupine in tako nakupičili v svoji duši nekaj neprebavljive hrane, katera pa jih, ker jim manjka splošne omike, napihuje in smešne dela. Tü popolnem veljá izrek: malo, a dobro.

2. Pripravljanje.

O važnosti pripravljanja kot izobraževalno sredstvo govorilo se je na sploh že poprej. Tü naj se označi ob kratkem le še bistvo in način take priprave, da se je móči ogibati pogrškov in skrajnosti.

Pripravljanje obstóji v tem, da si sestavi učitelj v začetku leta, ozirajoč se na predpisani splošni in podrobni učni črtež, potrebam otroškim vseskozi primeren učni načrt, razdeljen na mesece ali tedne, torej nekak poseben tednik. Ta natančni učni načrt mu je potem celo leto vodilo; po njem se mu je ravnati ter ga v vsem obsegu preučiti. Ker pa se individualne razmere otrok in druge krajevne razmere ne dadó vedno že v naprej natanko določiti, zategadelj se bode pač večkrat pripetilo, da se mu tega načrta ne bode móči popolnem držati. Vse take razlike pa si bode vestno zapisoval, da bode tako od leta do leta sigurneje postopal.

Vrhu tega je že znana zahteva, da naj se učitelj za vsako učno uro skrbno pripravlja in da naj si ne prisvoji le dotične tvarine, marveč da naj tudi obravnavo že v naprej in podrobno določi, ker le tedaj mogel bode z zbranim duhom stopiti pred otroke. To pripravljjanje bodi pismeno, česar se je potem treba na pamet naučiti. Takovo pripravljjanje je sosebno prva leta učiteljskega delovanja neobhodno potrebno, a tudi izkušenejši učitelj je ne more popolnem pogršati. Vsakdanje pripravljjanje na pouk vrši se naj sestavno po učnem črteži in sicer tako, da nastane na konci leta popolna celota. Iz vseh predmetov se ta način ne dá v jednom letu lahko izpeljati, ker to zahteva mnogo truda in časa; zato se dá to delo pri pomanjkanji časa in pri družih ovirah tako olajšati, da se vsako leto le za jeden določen predmet izdela natančen načrt. Tako bi se moglo izdelovati na pr. jedno leto nazorni pouk, drugo leto računstvo, na dalje jezikov nauk in sicer ali slovnica ali obdelovanje beril ali spisje i. t. d. Sicer jedenkrat spisana tvarina ne more veljati za vsa leta in za vse razmere, a če je stvar skrbno izgotovljena, tedaj se lahko in brez truda zabelježijo izpremene, izvirajoče iz utesnitve ali iz razširjanja, iz premene vzgledov in učil i. t. d.

Ako pa tudi to menjajoče pripravljjanje ni mogoče, zapiše naj se vsak dan vsaj v posebno knjižico (zapisnik), kar se je poučevalo v vsakem oddelku. In če smo si na posled vsled tacega pripravljanja vsaj nekaj spretnosti v poučevanji prisvojili, tedaj sme si učitelj še le dovoliti, da sestavi tvarino, katero mu je v šoli obdelovati, samo v podobni manj natančnega sestavka. To omogočilo mu bode konečno, tvarino le pravilno premisliti. A priprava je vsekako potrebna. (Dalje prihodnjič.)

Knjiga Slovénka

v

XIX. veku.

Emanuel Jožef Kovačič r. 5. avg. 1808 v Čatežu (Malencah) pri Brežicah; mašnik l. 1836, služil v Trstu, Žminju; l. 1847 postal dekan v Dolini, l. 1851 nadzornik ljudskih šol v Trstu, l. 1854 kanonik, u. 23. jul. 1867. Dijak še se je oglasil mej Čbeličarji s praporcem **E. J. K.** najprej v

a) Krajski Čbelici II. Bukv. 1831: Modri pivci (Po Felingerjovi pesmi).
— Bukv. IV. l. 1833 po pesmi

Solnce.

1. O, pridi, ljubo solnce, spet
Iz jutrove dežele!
O, pridi moje serce vnet;
Brez tebe žalosten je svet,
Le v tebi moje žele.

2. Jest sim in čutim, de sim res,
Hitrej' mi serce bije,
In bližej mislim se nebes,
Olepša cvetje se dreves,
Kadar tvoj žark zasije.

3. Naturo celo oživiš,
S prezlato lačjo svojo,
Kar spalo, zopet izbudiš,
Veselje novo mi deliš,
Ozdravljaš dušo mojo.

4. Te čaka vse, karkol' živi,
Vse bitje, vse zverine,
Tvoj svit bolnika zveseli,
Bolezen, misli, se vkroti,
Kadar noč črna zgine.

5. Kdor vidi te, častí Boga,
Z hvaležnim srcam hvali
Usako bitje stvarnika;
Tud jest ga hvalil bom 'z srcém,
Prid', pridi solnce kmali.

Vmes je bil zložil umetno čestitko: b) Vivat Supan, ktero so dijaci bogoslovci poklonili svojemu profesorju: Visoke časti vrednimu Gospodu Gospodu Zupan Jakopu, Doktorju S. P. itd. itd. Duhovšna mladost perviga leta. V Ljubljani, natiskil Jožef Blaznik, 1832 (Gl. Jezičnik XV. 1877. str. 50. 72). — Deloval je vrli duhovnik v škofiji Tržaški jako uspešno; pisaril slovenski, nemški, laški itd. — Na slovensko književno polje ga je vnovič, kakor se zdi, privabila stoletnica Vodnikova, kajti

c) Vodnikov Spomenik l. 1859 ima str. 133 — 4 pesmi, zložil E. J. Kovačič, in sicer: Tožba dijaka (Z ženskimi asonancami: Toži šolar sedme šole, — Govori besede take: — Šent je v moje starše vdihnil, — De so v šole me neslane — Enkrat reveža poslali. — Šola ni za siromake — — — Ampak za bogate sine, — Kmetič zvit domá ostane!) in: Nevesta (Po Vodnikovi meri: Sim sila vesela, — Bom eno zapela: — Nevesta sim kmal itd.). — Več njegovih čvrstih sostavkov, v vezani in nevezani besedi, priobčile so ljube

d) Drobtnice; tako na pr. l. 1858: Matevž Ravnikar, prvi Teržaško-Koperski škof. Zapisal Jož. Kovačič, njih nekdanji kaplan. Po geslu: „Vedi pa, de je škof v cerkvi in cerkev v škofu, in de tisti, ki ni s škofom, ni v cerkvi“. Sv. Ciprian (str. 81 — 107). Pesem: Sveti Ceno in sveta Justina. Mučenika Teržaškega mesta (str. 327 — 334). — L. 1859 — 1860 pesem: Maria Pomočnica (Poleg sv. Janeza Zlatousta † 407 str. 229 — 231). Zlati Perstan, ali potop pod Čatežkim gričom (str. 261 — 267). Na primer bodi izmed 19 prva kitica:

Tamkaj, kder Kerka prebistri pridruži se Savi,
V zavetje tovarnik si ladjo postavi
In pa okoli po verli slovenski planjavi
Bog ljudstvu v obilnosti kruha deli,
V goricah slovesno pa vince rodi,
Tamkaj, kder vsaki spomladni naravi
Ptičikov truma prepeva po listni gošavi,
Se je zgodilo, ko pravijo stari možjé,
Kar vam zdaj pesem pové itd.

V Drobtnicah l. 1862 nahaja se pesem: Vitežki strunjar (Dolenska str. 257 — 263). — L. 1863: Ivan Bajkard baron Valvazor, slavní krajopisec in zgodovinar kranjske vojvodine, je bil katoličan (str. 229 — 235). Pesem: Božja pot na Dobrovi (Ustno izročilo — str. 316 — 320). — L. 1864: Anton Klaj pobožni istrijski grajan (str. 143 — 162). Slike iz mestnega življenja in na kmetih, ali Slovenski Diogen. Kratkočasnica. Popisal Jož. Kovačič (str. 248 — 264). — L. 1865 —

1866: Jožef Walland, goriški viši škof in ilirski metropolit (str. 107—128). Pesem: Leseni križ (Amerikanska haitiškega otoka str. 290—294) itd. — Na primer o besedi in besedilu bodi iz spisa „Anton Klaj“ po geslu: Od kuda si? od koje li zemlje? — Od koga li roda i plemena (Andre Kačič)?

„Ako ravno predrage Drobthinice! tudi po Istrii vas ne le samo poznamo, nego kar je več, tudi prav radi prebiramo in to zavolj zlatih nauk, zavolj mičnih pesmic, ki nam jih od leta do leta zvesto prinašate, moramo vender le reči, da vaši životopisi nam posebno v serce segajo. Tu najdemo v vaši zakladnici ne le samo sloveče cerkvene kneze, vojskovode, zveste služebnike gospodove in pa skerbne pastirje kersanskih ovčic, nego tudi pobožne starše in otroke, izglednje šolarje, pridne kmete in kmetice, vestne gostilničarje in že lep venec bogaboječih in zvestih poslov, tako da s svetim Avguštinom zavpiti moremo: „Tudi neučeni se vzdigujejo in vhitajo nebesa“. Blagovolite pa, da vam v vašo vredno zakladnico tudi iz našega polotoka pošlemo kaki slovanski biser, od kterege se nadjamo, da ker je bil svetla luč blage kristjanske duše v svojem življenji, da tudi po svoji srečni smerti zasluži, da v bližje znanstvo verlih čitateljev „Drobtiničnih“ pride in v njih spominu živí.

Od kuda si? od koje li zemlje? . . . — Od koga li roda i plemena? — Od plemena slovanskega . . . — Izvirni, nepokvarjeni istrijski Slovan je kakor skoraj vsi Slovenci pohleven, dobrodušen, miren, poterpežljiv in kakor že pred dvema stoletjema slavni Valvazor piše, do tujih postrežljiv, zvest Bogu in svojemu vladarju, poln spoštljivosti do svojega duhovnega pastirja, ubogljiv in podložen deželski gosposki, malomarčen za zabavljalnost svojega laškega soseda in domačih laškutarjev in njih puhlo ošabnost. Zadovoljen z doneskom svoje dedinske zemlje se kar za zvonajni svet ne zmeni, protivnik vsake rovarije, pa zmiraj pripravljen, za sveto vero, drago domovino in svojega cesarja se kervi in življenja tvegati. Jezik ima kaj prijeten, samo še premalo opiljen, pa temu se ni čuditi, ker se brežni sužnik dosihmal kar ganiti ni smel, nego zaničevan in psovan hiral pred obličjem laškega in pa nemškutarskega osebstva, ter le samo tisti, ki mu večna čast in slava bodi, je vselej milostljivo poslušal na mili slovanski glas tužne pa ognjene molitve. Nadjamo se pa, da ker je ravno našo dobo slovenskemu jeziku dolgo zaželjena zarja napočila, da bo kmalu svoj blagosloviti plod pogнал, s svojim cvetom svet razveselil in svoj jederni sad serčno v tehtno torilo evropskih bratov položil . . . — Ljubimo se, i pomirimo se — Kao bratja i kristjani pravi. — Ako naše i pogine tilo, — Ne bi li nam duši bolje bilo (Drobt. 1864).“ — „Mi dopisujemo tako Novicam, kakor tudi Danici. Kakiga duha de smo, nas oba časnika prav dobro poznata . . . Očito spoved storimo, de smo skoz in skoz Slovenec, ne de bi zató kaki drugi národ zaničevali“ — piše Kovačič v Danici (l. 1861 str. 131) in vzlasti

e) Zgodnja Danica hrani mnogo njegovih lepih in jako živih spisov; na pr. l. 1860 št. 3: Sonetni venec za sedanjo dobo, kteremu Vir glasi:

Vesolja vbožne primi pesmi nove,
In jih prebiraj, verna duša mila!
Vem, tudi ti se v solzah boš topila,
Ak stopiš v Vatikanove zidove.

Tam mož sedi, poglej oči njegove
Prijazne ko nebeška dva svetila;
In te oči s solzami je zalila
Utavenost politiške otrove.

Sovražna moč čoln svet'ga Petra bije,
Nevihite strašne ga podé valovi,
Ošabno ga na skrite skale vije.

Nespamet vaša — vi sveta bogovi!
Usmiljen' Bog: „zadosti je!“ zavpije,
Sovražni kar utihnejo vetrovi.

E. J. K.

Izmed drugih naj se nekteri tukaj ponatisnejo zarad notranje čvrstosti; tako na pr.: Od slovenskiga bitja v začetnih ljudskih šolah Teržaških, v katerih laški živelj kraljuje, nemški hira, od slovenskiga ni ne duha ne sluha. Pa od kod to izvira? Vzrokov je več; nad vsimi drugimi ti-le poglavitni: 3) Protičnost nekterih odbornikov mestne županije proti slovenščini, od strani takih, katerih dedi so bili Slovenci itd. — 2) Pomanjkanje pripravnih ali pristojnih šolskih osób. A

1) Nemarnost in pa nespamet večiga dela tukajšnjih slovenskih staršev. Znano je iz mitologije, de so pagani nekiga malika imeli, ki so ga Saturna zvali in od njega basnovali, de svoje lastne otroke požiral je. Kar je tam bilo basen, je pri teržaških Slovencih resnica; zakaj prav dostipot se tukaj zgodi, de se Slovenec s Slovenko poroči, ki pa toliko laškiga umeta, kolikor zajic na boben. „Njuni otroci bodo gotovo tako čivkali, kakor stare peti slišijo“, bo si slehern mislil. Nič manj kot to! Z otroci se le laško lomi, in če se že drugač ne more dati umeti, pa kakor v gluho-mutiški šoli, jim rajši z znamenjem svojo voljo razodenejo, kakor pa de bi z njimi pošteni materni jezik govorili, in še v čast si štejejo, de ga revčiki ne umejo. Se li to ne pravi, lastno kerv izdajati. Čuli smo na lastne ušesa neke starše svojo hčerko vprašati: „Žiža! ti že ščiava?“ (Lojzika, si ti Slovenka?) In otroče prav tako toškansko-laško odgovori. „Mi ne ščiava; papa e mama ščiava“. (Jez nisim Slovenka; oča in mati sta Slovenka): K temu modrimu odgovoru so se pa presrečni starši na vse gerlo smejali. — In resnično hujših opic morebiti pod solncam dobiti ni, kakor so mnogi Slovani; soseski jezik ti bodo rajši lamali in dvehili, kakor pa materniga govorili, ki se tako sramujejo, ko tisti šolar, ki pripoveduje, de je na Dunaju na vprašanje, „če je Slovenec?“ osramoten odgovoril: „Jez — — —? kaj še? Nekdaj sim bil.“ — Ne le same ljubljanske hišne in pa kuhinske živalice si očitajo: „Sim te grisala, pa mi nisi dankala“, temveč tudi tukaj pri nas smo čuli kdej gorenskiga kočijaša k dolenskimu vertnarju reči: „Sior ortolan, odprite ta veliki porton, de bom karoco na kort potegnil“. (Gospod vertnar, odprite velike vrata, de bom kočijo na dvoriše potegnil). Neki drugi pot pa v slovenski Istri kmeta, ki je svojiga sosedu nekam nevtegama poslal: „Compare Štipa, studijajte žvelto ritornati.“ (Boter Štefan, pridite kmali nazaj.) In takih Slavov je čuda v Terstu. Zató pa tudi učeniki perviga reda ali klasa sploh tožijo, de otroci nižjiga stanú tako zmes govore, de jih kar ne umejo (Zg. Danic. 1861 str. 119)^a.

L. 1864 je v Zg. Danici jako živo opisal „Romanje na Tersat“ l. 8—16 in l. 26—27: „Ivan Bajkard baron Valvazor, slavni krajopisec in zgodovinar kranjske vojvodine, je bil katoličan“ z nekterimi pristavki kakor v Drobntincah. Na primer naj se pokažejo nektare vzorne slike s Tersata: „Če se na obličje raznih molivcev oziramo, so nam gotovo zerkalo njihovih notranjih serčnih nagibov. Kajti, tu kleči siv mož naslonjen na svojo romarsko palico in otožno gleda v čudodelno podobo. Ubogi stari oče! nehvaležnost tvojih otrok ti serce tare, pritožil bi se čez nje, — pa misel: oh! pa so vender le moji otroci! ga prešine in — obmolkne. Globoko priklonjena zdihuje tu blede žena, ustnice se lahko gibljejo. Mati je, ki ima doma ali telesno bolnega, ali pa na posvetnem morju dušne nevarnosti plavajočega otroka. Poleg nje

neka druga ženska oseba z ogerbenčenim čelom, temnimi očmi, upadenim obrazom, s suhima visoko sklenjenima rokama v Marijo stermiti: — uboga vdova je. — Prišli so vsi trije k „Tolažnici žalostnih.“ — Tam v kotu, kot de bi se vsake človeške družbe bala, tiči vsa zgrudena podoba jeruzalemskega častnika v tempelju; — skeleča vest je prisilila v greh zabredenega se podati k „Pribežališu grešnikov.“ — Ves v molitev zamišljen moli na kolenih šibek mladeneč, hvali „Zgodnjo danico“, ki mu je dosihmal na potu zemeljskega romanja svetila in se ji tudi za prihodnost priporočuje. Cveteča devica, ki ji hvaležne solze v očeh igrajo, vsa zamaknjena v Mater Božjo gleda. „Zdravje bolnikov“ je obvarovalo njene ljube starše ali sestro — ali pa tudi lastno — človeško — serce nemile smerti. Izmed družih steguje proti Marii svoji roki ogorel mornar; njegova molitev je na pol glasna in ognjena. „Morska zvezda“, ki se ji je bil zaoblubil, ga je čuvala, ko so njega z barko vred strašni valovi v morsko brezno pogoltniti žugali. Še nekdo med množico kleči, usta se mu vedno gibljejo, pa blebeta, de sam ne vé kaj, ter okoli sebe zija: je neko navadno človeče, ki ga ni pobožnost, ampak le zgolj radovednost tje pripeljala, in ki torej ni na božjo pot, temuč Bogu na pot prišel (Dan. str. 103).“

L. 1866 je še bolj živo in goreče spisal Jož. Kovačič v Zg. Danici l. 1—7: „Po odhodu ljute ptujke. En dan v Ljubljani leta 1836“ — pa: Misel dolenskega Slovenca o preseljevanji rojakov v ptuje dežele (str. 42—44). Strahotno je opisovanje ljute ptujke — trinoginje, ki jo zovejo azijski kolerero ali tudi černo smert (str. 11). — L. 1867 jel je priobčevati zgodovinski spis „Jezuisti“ — načrt zastran preklica njihovega reda po papežu Klemenu XIV in njih dalnje osode do sedanje dobe —, a ostal je nedovršen — v 14 oddelkih (l. 18—27), kajti že v l. 22 naznanja Danica prežalostno novico, da „je umerl preč. gosp. korar Jožef Kovačič, preblagi mož, ki ga je res škoda, nezmerno škoda v zemljo zakopovati. Velika, prav velika je ta zguba za slovensko, zlasti cerkveno slovstvo. Pisal je veliko in čvrsto, ker bil je kaj lepo olikan gospod, posebno pa znan zgodovinar že od davno in biser katoličanstva, zraven tega pa pošten domorodec itd. (str. 175). — In str. 261 se piše Danici iz Tersta: Semenška knjižnica v Terstu hrani rokopis: „Zgodovina Teržaške škofije“, ktero je spisal ranjki preč. g. E. Jožef Kovačič. Obsega to delo zgodovino nekdanje škofije Teržaške in pridjanih škofij Koperske, Novo-graške in Pičanske. Oblika ji je bolj kronografična, ima mnogo izvirnega, utegnila bi tudi biti natančniji kakor ostale naše zgodovine v italijanskem jeziku pisane. Nadjati se smemo, da se bo delo pregledovalo in za natis odobrilo, ker tako se želja ranjcega gospoda spolni; kajti zelo pogrešamo zgodovinskih knjig v slovenskem jeziku, ktere bi nam razgrinjale temno meglo pretečenosti Istrijskega polotoka.

Znamenite so besede, s kterimi Kovačič začenja svoj spis o Jezuitih, češ, da taki, ki pišejo zgodovino, po navadi dvojni namen imajo: „Pervi je, da se zgodovinar čez vsakdanji svet povzdigne, in pa ne gleda in ne posluša tega, kaj in kako njegovi sočasniki po šegi svoje dobe zgodovino pišejo, temuč prost navadnih predsodkov prigodbo le tako, kakor je sama na sebi, vestno in resnično popisuje. Možje, ki se tako vedejo, se čislajo po vsi pravici zgodovinski knezi ali pervaki. Ti so človeškemu rodu prav to kar svetilnik s svojo lučjo mornarju, ki v temoti po nezvestem morju jadra. Pa takih je malo. — Drugi pa imajo enostranski namen, in kteri se po njem ravnaajo, ne vprašajo: kdo? kaj? zakaj? in kako? temuč so enaki trohljivemu štremlju, ki s svojo trohlienino v temni noči berli in tako s svojo berlavostjo pozemeljske trape za nos vodi. Taki so ali puhli ali podmitljivi ali pa hudobni zgodovinski mazači, in njih število je neizrečeno. Možiceljni takega kopita so bili večidel zgodopisci osemnajstega stoletja,

ali prav za prav rečeno, zanikarne orodbe ali mašine nekdanjih brezvestnih in pa učeniki sedanjih bornih sovražnikov jezuiškega reda, in po tem takem vredni dediči tistega zarobljenega Atenca, ki je le zato Aristidovo ime na črepino zapisat dal in s tem za njegovo izgnanstvo naganjal, ker se mu je kadilo, da so Aristida sploh „Pravičnega“ zvali. Pa pravično in dobro ima to osodo, da se ravno iz tega cil in konca sovraži, ker je dobro. To nam spričujejo na priliko pridne čebelice . . . — Da so pa čebelice in njih smertni sovražniki zvesta podoba učenih in marnih jezuitov in njihovih raznih protivnikov, se bomo na dalje očitno prepričali . . .

Pripetiti se zná, da bi se komur koli poljubilo nas zastran tih verstic tako ali tako spirati, pa gotovo družega nič čerhnili ne bomo, kot sledeče tri besedice: Bog blagoslovi kopel! — Razun teh je pošiljal Danici manjša poročila na pr. o cesarju Maksimilijanu, o njegovi sreči pa nesreči, kjer malo pred svojo smrtjo kliče: Bog mu daj mir in pokoj in večna luč naj mu sveti! Navadni pristavek: „Bodi mu zemljica lahka“, tuhni, brez zamere rečeno, preveč po poganstvu (str. 170).“

Ljudska šola in obrtnija.

Ljudska šola vzreja in uči ter pripravlja s tem mladino na resno življenje. V tem nahajamo ljudi z različnimi opravki, praktično življenje potrebuje namreč različnih stanov. Za katere stanove pa pripravlja mladino ljudska šola? Nevedneži bodo na to vprašanje odgovorili: za učene, vsaj se sliši iz ust takih ljudi, da „učitelji hočejo vse otroke učene narediti“. Da pa to ni namen ljudske šole, ovrže se že s tem ugovorom, da srednje šole, učiteljska, bogoslovnice in vsučilišča pripravljajo mladino za učeni stan. Za kmetovalski stan so kmetijske šole, za kupčijski stan kupčijske učilnice, za obrtni stan obrtne in za rokodelski stan pa rokodelske šole. Poslednje (obrtne in rokodelske) šole so najnovejše učilnice v Avstriji. Kako pa vežemo ljudsko šolo z obrtnijo? Kako bomo temu članku poleg glave še dali dušo in telo?

Vsaka doba v državi ima svoje znake. Pred 15—20 leti je vse hrepenelo v Avstriji izboljšati in oživeti šolstvo, za katero se je v obče precej storilo, da si smo Slovenci le zmerno od tega dobili. V sedanji dobi pa državni faktorji ne nameravajo svoje pozornosti obračati šolstvu, marveč pobriniti se, da izboljšajo kmetijske in obrtnijske razmere. Za izboljšanje obrtnijskih razmer se zdi potrebno kaj storiti še celó našemu presvetlemu vladarju, kakor je to poudarjal pri otvorenji državnega zbora. Vprašanje nastane: ali more v to svrho tudi ljudska šola kaj pripomoči? Ali se to ujema z njeno nalogo?

Rokodelstvo praktično učiti sevéda ne more in ne sme. Zato so rokodelski mojstri, nekaj tudi obrtne in rokodelske šole. Ali naj teoretičnega kaj o obrtu omenja? Ne vem, ali bi se o ljudski šoli potem ne reklo, da prazno slamo mlati. — Ljudska šola mora stati na širokem stališču splošne vzgoje in splošnega pouka, ne oziraje se na posamezne stanove. Ljudska šola mora biti podobna tistemu oraču, kateri mora njivo globoko preorati, ne da bi vedel, kaj se bo na njivo posejalo. Poleg tega pa vender ljudski učitelj lahko nekoliko obrtniji še posebej koristi. On mora namreč otrokom vse stanove hvaliti, o vseh spoštljivo govoriti. Ne sme se n. pr. tako-le izraziti: „Če se ne boš učil, ne bodeš nikdar kaj, postaneš le smolar“. S takimi izrazi zaničeval bi n. pr. čevlarski stan. Kaže marveč obrtnijski stan dandanašnji priporočati tudi lahko že v ljudski šoli. Število prebivalcev se na svetu jako množi. V vseh stanovih je že skoro dosta ljudi, uradnikov skoro več ne primanjkuje, učiteljev tudi v bodoče ne bo